

1 (2)

I Teater Taimines turnépjäs ”**Piece of Cake**” står Finska krigets (1808–1809) händelser, personer och dess efterföljder som en fond för tankar om oss finländare idag. I teaterstycket tangerar vi bl.a. krigets ”vardag” ur soldatens perspektiv, olika historiska personers liv – både befälhavare, politiker och härskare – samt den geografiska och historiska ”skilsmässa” som kriget för 200 år sedan ledde till mellan rikshalvan Finland och moderlandet Sverige.

Att känna till finlandsbördige *Gustaf Mauritz Armfelts* karriär, de anklagelser om förräderi som riktades mot honom och lite om hans dramatiska kärlekshistorier hjälper eleverna att få en djupare förståelse för händelserna i pjäsen. Det är också bra att på förhand ha bekantat sig med några av Finska krigets efterföljder, bl.a. var Finlands nya gränser drogs samt vilka överraskande fördelar vårt land fick efter att övermakten och härskaren bytts. Men – i huvudsak handlar *Piece of Cake* om oss, här och nu. Om vår rätt att lära oss och kunna mer, inte mindre.

* * *

Soldaterna i Finland utkämpade kriget med ett dåligt underhåll och utrustning. Finska kriget var en serie av reträtter, med även en del större slag. Om soldaten klarade sig helskinnad ur striden, så väntade honom dock långa marscher samt svåra lägerförhållanden var sjukdomar spreds snabbt.

Fältmarskalk Wilhelm Mauritz Klingspor (1744–1814) var överbefälhavare för de svenska trupperna i Finland under början av kriget 1808-1809. Efter ett nederlag vid slaget vid Oravais avskedades Klingspor.

Amiral Carl Olof Cronstedt (1756–1820) var befälhavare för Sveaborgs befästning i Helsingfors. Sveaborg kapitulerade våren 1808 och Cronstedt kom att livet ut beskyllas för förlusten av ”Nordens Gibraltar”.

Kejsaren Alexander I (1777–1825) anlände till Borgå i mars 1809 för att öppna lantdagen. Den viktigaste tilldragelsen under Borgå lantdag var den ryska kejsarens regentförsäkran och de finländska ständernas tro- och huldhetsed. Finland kom att bli ett autonomt storfurstendöme med långtgående autonomi inom det stora ryska imperiet.

Greven, generalen och kanslern Gustaf Mauritz Armfelt (1757–1814), bördig från Finland, var en hovman och den svenska kungen Gustav III:s gunstling och betrodde rådgivare. Armfelt var intresserad av både konst, teater och arkitektur. I Finska kriget 1808–1809 kom Armfelt inte att delta. Efter kriget, hösten 1810, lade Armfelt ned alla sina ämbeten i Sverige och våren 1811 svor han trohetsed till kejsar Alexander I och avreste till Finland. Armfelt kom att träffa Alexander I och framlägga för kejsaren sin syn på hur Finlands angelägenheter och förvaltning skulle skötas i framtiden. Därmed inleddes ett nära samarbete mellan Armfelt och Alexander I. Förutom för sin politiska karriär är Armfelt är också känd för sina kärleksförhållanden – den mest omtalade och långvariga hade han med prinsessan av Sagan och hovfröken vid svenska kungens hov *Magdalena Rudenschöld*.

Biskop Jacob Tengström (1755-1832). I den politiska och samhällseliga omorientering som efter Finska kriget krävdes av prästerskapet, bönderna och de akademiska kretsarna i Finland var G. M. Armfelts närmaste stöd biskop Jacob Tengström i Åbo. Biskopen försökte övertala den finländska ämbetsmannakåren till att accepterade nya ryska överheten.

TILLÄGGSINFORMATION

Både den finska och svenska staten har publicerat webbplatser kring märkesåren 1808-1809:

Finska statens webbplats för märkesåret: www.1809.fi/etusivu/sv.jsp

Svenska statens webbplats för märkesåret: www.markesaret1809.se

Riksarkivets webbplats ”1808-1809 – Dokument om Finland i krig”
www.narc.fi/1809opetusaineisto/svenska/index.html

I **Suomen kansallisbiografia (Finlands nationalbiografi)** som finns tillgänglig både på Internet och i tryck, finns biografier (på finska) över bl.a. Armfelt, Cronstedt och Tengström.
www.kansallisbiografia.fi/kb/

Gustaf Mauritz Armfelt (1757-1814)
<http://artikkelihaku.kansallisbiografia.fi/artikkeli/2556/>

Carl Olof Cronstedt (1756 - 1820)
<http://artikkelihaku.kansallisbiografia.fi/artikkeli/575/>

Jacob Tengström (1755-1832)
<http://artikkelihaku.kansallisbiografia.fi/artikkeli/3658/>

I **BLF – Biografiskt lexikon för Finland** står att finna en artikel på svenska över Armfelt.
www.blf.fi

Gustaf Mauritz Armfelt (1757–1814)
www.blf.fi/artikel.php?id=2556

På **Suomalaisen Kirjallisuuden Seuras** webbplats finns en artikel (på finska) om Klingspor.

Wilhelm Mauritz Klingspor (1744-1814)
www.finlit.fi/tietopalvelu/runeberg/klingspor.htm

Johan Ludvig Runebergs diktverk **Fänrik Ståls sägner** (1848 och 1860) består mestadels av ballader och glimtar ur 1808-1809 års krig. En elektronisk version av diktverket finns tillgänglig i på **Project Runebergs** webbplats.

Fänrik Ståls sägner
<http://runeberg.org/fstal/>

SVENSKA NU.FI

A1809

DET NYA FINLAND UUSI SUOMI
DET NYA SVERIGE UUSI RUOTSI